

CƠ DUYÊN TÌM ĐƯỢC TÀI LIỆU LỊCH SỬ HIẾM QUÝ VỀ 22 TRƯỜNG TRUNG HỌC VĂN HÓA QUÂN ĐỘI TRÊN TOÀN QUỐC.

Chúng tôi Ban Biên Soạn sách Lược Sử QLVNCH với đồng tác giả: Đại Tá Trần Ngọc Thống, Trung Úy Lê Đình Thụy (1945-2008) và người viết Thiếu Tá Hồ Đắc Huân. Năm 2004 tôi bay sang Canada gặp nhà văn Phạm Phong Dinh sưu tầm tài liệu để soạn viết tập sách trên. Duyên may đến với chúng tôi, những tài liệu tìm được đều có giá trị cao, trong đó có hai tài liệu đề cập đến sự thành lập Quốc Gia Nghĩa Tử Cuộc và 22 Trường Trung Học Văn Hóa Quân Đội đã đăng trong Bán Nguyệt San Chiến Sĩ Cộng Hòa đầu 1971 (không nhớ số).

Nhân dịp Cựu Học Sinh Trung Học VHQĐ hội ngộ lần 2, qua tham khảo bài báo trên, chúng tôi xin lược ghi lại những sự kiện lịch sử liên quan đến 22 Trường Trung Học VHQĐ trước 1975 hầu cống hiến bạn đọc, nhất là các bạn nguyên cựu học sinh Trung Học VHQĐ để hồi tưởng lại một thời các bạn đã theo học và xuất thân qua một trong những ngôi trường Trung Học VHQĐ vào thời gian năm, sáu thập niên trước. (Quan Nguyen Thanh)

22 TRƯỜNG TRUNG HỌC VĂN HÓA QUÂN ĐỘI PHỤC VỤ CON EM CHIẾN SĨ

A. MỤC ĐÍCH THÀNH LẬP CÁC TRƯỜNG TRUNG HỌC VĂN HÓA QUÂN ĐỘI

Để cho các chiến sĩ hàng ngày hoạt động nơi tiền tuyến bảo vệ Quê Hương được yên tâm về việc học hành của các con em họ nơi hậu phương, Bộ Quốc Phòng, Tổng Cục Chiến Tranh Chính Trị (CTCT), Cục Xã Hội đã tiếp tay cùng Bộ Giáo Dục để thành lập các Trường Trung Học VHQĐ nhằm mục đích giúp đỡ cho con em quân nhân tại ngũ có nơi chôn học hành. Các Trường Trung Học VHQĐ tuy do Cục Xã Hội, Tổng Cục Chiến Tranh Chính Trị trực thuộc Bộ Quốc Phòng trực tiếp quản trị và yểm trợ về mọi phương diện như: thù lao Giáo Sư, trang bị và tu bổ trường lớp, học phẩm, học cụ, văn phòng phẩm v.v... nhưng luôn đặt trong hệ thống Giáo Dục Quốc Gia dưới sự thanh tra, kiểm soát chuyên môn sự phạm của Bộ Giáo Dục (Nha Trung Học và quý vị Thanh Tra Trung Học Trung Ương và địa phương). Khi thành lập một Trường Trung Học VHQĐ đều có sự thỏa hiệp giữa Bộ Quốc Phòng và Bộ Giáo Dục để sau đó Bộ Giáo Dục ban hành một Nghị Định công nhận Trường Trung Học VHQĐ với tất cả quyền lợi và bổn phận của một trường Công Lập.

- Quyền lợi: Chứng Chỉ Học Trình cũng như Học Bạ được các Trường Trung Học VHQĐ cấp có giá trị như Chứng Chỉ Học Trình và Học Bạ của một trường Trung Học Công Lập, không phải qua sự kiểm nhận của Bộ Giáo Dục.

- Bổn phận: Hạng tuổi của học sinh, chương trình giảng huấn, việc bãi trường, lịch trình nghỉ lễ, thể thức cấp Chứng Chỉ Học Trình, Học Bạ v.v... đều phải thi hành đúng theo các tiêu chuẩn của Bộ Giáo Dục ấn định.

B. TRƯỜNG VĂN HÓA QUÂN ĐỘI ĐỐI VỚI CON CỦA TỬ SĨ VÀ PHÉ BINH

Theo nguyên tắc chính phủ đã phân nhiệm thành phần con của Tử Sĩ và Phé Binh lúc bấy giờ được Bộ Cựu Chiến Binh (Viện Quốc Gia Nghĩa Tử) phụ trách lo lắng, chăm sóc về đủ mọi phương diện. Tuy nhiên, Bộ Quốc Phòng đã tiếp tay với Bộ Cựu Chiến Binh để đem lại sự giúp đỡ, an ủi cho những chiến sĩ đã hy sinh một phần thân thể

cho Tổ Quốc hay vong linh của những chiến sĩ đã anh dũng bảo vệ Quê Hương và hiện yên nghỉ trong lòng đất.

Nghị Định số 352 của Bộ Quốc Phòng đã chấp thuận thu nhận cả con của Tử Sĩ và Phế Binh ở:

- Bất cứ nơi nào chưa thành lập xong Trường Trung Học Quốc Gia Nghĩa Tử.
- Ngay cả những nơi đã có Trường Trung Học Quốc Gia Nghĩa Tử nhưng vì thiếu phương tiện di chuyển con em Tử Sĩ và Phế Binh, Cựu Quân Nhân, muốn xin vào học một Trường Trung Học VHQĐ ở một địa điểm gần nơi cư trú hơn.

C. CÁC TRƯỜNG TRUNG HỌC VĂN HÓA QUÂN ĐỘI TRÊN TOÀN QUỐC

Trong niên khóa 1970-1971, Bộ Quốc Phòng (Tổng Cục CTCT, Cục Xã Hội) hiện quản trị và yểm trợ cho 22 Trường Trung Học VHQĐ trên toàn quốc được chia theo từng Quân Khu như sau:

Quân Khu 1

- Trung Học VHQĐ Huế (Huế).
- Trung Học VHQĐ Đà Nẵng (Đà Nẵng)
- Trung Học VHQĐ Hùng Vương (Sơn Trà, Đà Nẵng)
- Trung Học VHQĐ Lữ Đình Sơn (Quảng Ngãi)

Quân Khu 2

- Trung Học VHQĐ Dương Quan Sang (Nha Trang)
- Trung Học VHQĐ Lam Sơn I (Dục Mỹ)
- Trung Học VHQĐ Lam Sơn II (Ban Mê Thuột)
- Trung Học VHQĐ Nguyễn Viết Quý (Pleiku)
- Trung Học VHQĐ Lê Lợi (Quy Nhơn)

Quân Khu 3

- Trung Học VHQĐ Sài Gòn (ngày), 17 Thống Nhất (Sài Gòn)
- Trung Học VHQĐ Sài Gòn (tối), 94 Phan Đình Phùng (Sài Gòn).
- Trung Học VHQĐ Quang Trung (TTHL Quang Trung)

- Trung Học VHQĐ Trần Nguyên Hãn (Vũng Tàu)
- Trung Học VHQĐ Nguyễn Văn Hùng TQLC (Thủ Đức)
- Trung Học VHQĐ Nguyễn Văn Hùng SĐ5/BB (Bình Dương)
- Trung Học VHQĐ Lam Sơn III (Hóc Môn, Gia Định)
- Trung Học VHQĐ Đồng Tháp (Gò Vấp, Gia Định)
- Trung Học VHQĐ Tân Sơn (Tân Sơn Nhất)
- Trung Học VHQĐ Hải Quân (Sài Gòn)
- Trung Học VHQĐ Trần Công Ngọ (Thủ Đức)

Quân Khu 4

- Trung Học VHQĐ Phong Dinh (Cần Thơ)
- Trung Học VHQĐ Dương Văn Châu (Vĩnh Long)

D. DIỄN TIẾN VIỆC THÀNH LẬP CÁC TRƯỜNG TRUNG HỌC VHQĐ

1. Trong đại gia đình Trung Học VHQĐ, Trường Trung Học VHQĐ Sài Gòn (lớp tối) là trường được thành lập trước nhất vào năm 1958. Khởi đầu trường này chỉ là những lớp bổ túc văn hóa được Bộ Giáo Dục chấp thuận cho mở (Nghị Định số 25.108 GD/HV/TR ngày 1/10/1958), dành riêng cho quân nhân tại ngũ hiếu học để có phương tiện trau dồi thêm kiến thức và chuẩn bị tham dự các kỳ thi: Trung Học Đệ Nhất Cấp, Tú Tài I và Tú Tài II.

Với đà bành trướng của QĐ-VNCH lúc bấy giờ để thỏa mãn nhu cầu học vấn của con em quân nhân, những lớp bổ túc văn hóa nêu trên đã được biến cải thành một Trường Trung Học VHQĐ với đầy đủ các lớp từ lớp 6 (Đệ Thất) đến lớp 12 (Đệ Nhất). Vì trường đang lúc xây cất chưa xong nên phải tạm mượn phòng ốc của Trường Trung Học Lê Văn Duyệt, 94 Phan Đình Phùng, Sài Gòn (lớp tối) là một trong những Trường Trung Học VHQĐ lớn nhất và hoạt động rất có quy cũ và hữu hiệu. Hàng năm tỉ lệ thí sinh thi đậu Tú Tài II (đặc biệt Ban C) luôn luôn cao nhất trong số 22 Trường Trung Học VHQĐ.

2. 1962. Thành lập Trường Trung Học VHQĐ Nha Trang

Tháng 6/1962, Liên Bộ Quốc Phòng và Giáo Dục đã thỏa hiệp (Nghị Định số 2779 GD/PC2 ngày 20/6/1962) để thành lập Trường Trung Học VHQĐ Nha Trang tại thị xã Nha Trang, một nơi có rất nhiều Đại Đơn Vị QLVNCH trú đóng, nhất là các Quân Trường lớn như: Trường Hạ Sĩ Quan QLVNCH, các TTHL Hải Quân và Không Quân Nha Trang.

Gánh nặng chiến tranh nên chưa cho phép Bộ Quốc Phòng xây cất cơ sở cho Trường Trung Học VHQĐ Nha Trang, do đó trường này cũng đã tạm mượn cơ sở của trường Nam Tiểu Học Nha Trang để hoạt động vào buổi tối. Để giải quyết vấn đề phòng ốc cho Trường Trung Học VHQĐ Nha Trang, Bộ Quốc Phòng đã chấp thuận sáp nhập hai Trường Trung Học VHQĐ Nha Trang và Dương Quan Sang (do Bộ Chỉ Huy 5 Tiếp Vận xây cất tại Nha Trang) làm một kể từ 1/1/1971 và mệnh danh là Trường Trung Học VHQĐ Dương Quan Sang, tọa lạc trong Khu Xã Hội BCH 5/TV. Trường này hoạt động ban ngày và là một Trường Trung Học VHQĐ có số lớp, số học sinh cao nhất trong số 22 Trường Trung Học VHQĐ.

3. 1965 các Trường Trung Học VHQĐ được thành lập thêm:

a. VHQĐ Sài Gòn (lớp ngày) được thành lập để thu nhận khoảng 500 học sinh không được tiếp tục theo học tại Trung Học Quốc Gia Nghĩa Tử, lý do những em này là con quân nhân tại ngũ thay vì con của Phế Binh và Tử Sĩ. Trường VHQĐ Sài Gòn (ngày) tọa lạc tại trung tâm điểm Sài Gòn trong một khu vực hành chánh và ngoại giao quan trọng nhất thủ đô (17 Thống Nhất). Ngoài ra Bộ Giáo Dục còn biệt phái một Giáo Sư Đệ Nhị Cấp, Giáo Sư Hà Đạo Hạnh sang làm Hiệu Trưởng Trường VHQĐ Sài Gòn (ngày), một trường có từ lớp 6 đến lớp 12 với đầy đủ uy tín đối với Bộ Giáo Dục và phụ huynh học sinh.

b. Ba Trường Trung Học VHQĐ: Phong Dinh, Đà Nẵng và Huế: Những trường này thuộc Đệ Nhị cấp (có đến lớp 12). Do chưa có trường sở riêng biệt nên phải hoạt động buổi tối bằng cách thuê (Đà Nẵng) hay mượn phòng ốc (Huế, Phong Dinh) của các trường Bán Công hoặc Công Lập. Từ đó Bộ Quốc Phòng đã quyết định sử dụng quỹ Tiết Kiệm và Tương Trợ Quân Nhân để xây cất cơ sở cho 3 trường Phong Dinh, Đà Nẵng và Huế để biến cải những trường (buổi tối) thành trường hoạt động ban ngày ngõ hầu mang lại lợi ích thiết thực cho con em quân nhân để đỡ vất vả vì phải đến trường vào buổi tối. Công tác do BCH/TV xúc tiến xây cất và hoàn tất vào đầu niên khóa 1971-1972.

4. 1966. Trường Trung Học VHQĐ Quang Trung thành lập

Tại TTHL Quang Trung, một nơi luôn có trên 10.000 quân nhân thụ huấn. Trường Trung Học VHQĐ Quang Trung có 20 lớp, là một Trường Trung Học Đệ II cấp lớn vào hàng thứ hai của các Trường VHQĐ với một Ban Giám Đốc nhiều thiện chí, một ban Giáo Sư với nhiều kinh nghiệm, đầy đủ khả năng cùng sự tích cực giúp đỡ của vị Chỉ Huy Trưởng cũng như Bộ Chỉ Huy TTHL Quang Trung. Trường đã mang lại lợi ích thiết thực cho quân nhân cơ hữu của Trung Tâm và giúp cho tân binh quân dịch có niềm tin vững chắc là chính phủ luôn quan tâm đến con em quân nhân, trong đó có cả họ.

5. 1969. Trường Trung Học VHQĐ Trần Nguyên Hãn

Trường Truyền Tin QLVNCH tọa lạc tại Vũng Tàu đã tự túc xây cất được một Trường Trung Học mệnh danh là Trường Trung Học Trần Nguyên Hãn, được Bộ Quốc Phòng chấp thuận đặt trong hệ thống các Trường Trung Học VHQĐ. Trường tọa lạc tại thị xã Vũng Tàu, là trường có kỷ luật nghiêm minh, có một thư viện và một phòng thí nghiệm lớn nhất và trang bị đầy đủ, tối tân nhất trong các Trường Trung Học VHQĐ do nhờ ở sự tiếp tay, giúp đỡ của các đơn vị Đồng Minh đồn trú trong vùng phụ cận.

6. 1970. Trường Trung Học VHQĐ Lam Sơn 1

Trường được xây cất với ngân khoản tự túc của TTHL/QG Lam Sơn và cũng đã đặt trong hệ thống quản trị và yểm trợ của Bộ Quốc Phòng. Trường tọa lạc tại Dục Mỹ, quận Ninh Hòa, tỉnh Khánh Hòa. Nơi đây có nhiều Quân Trường gồm TTHL/QG Lam Sơn, Trường Pháo Binh và TTHL Biệt Động Quân QLVNCH. Tại đây thành lập Huấn Khu Dục Mỹ. Trường Lam Sơn 1 chỉ là một Trường Trung Học Đệ I cấp nhưng lại là một trường có cơ sở khang trang nhất, chắc chắn nhất trong số các Trường Trung Học VHQĐ.

7. 1970-1971. Thành lập cùng lúc 14 Trường Trung Học VHQĐ

Nhằm giúp đỡ cho con em quân nhân với đồng lương cố định có điều kiện tiến thân trên đường học vấn. Sau khi nghiên cứu, lựa chọn một số địa điểm để thành lập trường là những nơi đã có sẵn phòng ốc khang trang, có trại gia binh, có nhiều trường Tiểu Học Quân Đội tọa lạc trong vùng phụ cận. vào thời điểm 1970-1971, sinh hoạt vất vả trong khi Trường Trung Học Công Lập khan hiếm mà học phí tại các Trường Trung Học Tư lại quá cao.

Từ đó Bộ Quốc Phòng đã quyết định thành lập cùng lúc 14 Trường Trung Học VHQĐ gồm những trường có tên sau: Lữ Đình Sơn, Hùng Vương, Lam Sơn 2, Lam Sơn 3, Nguyễn Viết Quý, Lê Lợi, Nguyễn Văn Hùng TQLC, Nguyễn Văn Hùng SD5/BB, Đông Tháp, Tân Sơn, Hải Quân, Trần Công Ngo, Dương Văn Châu, Dương Quan Sang, nâng tổng số Trường Trung Học VHQĐ lên 22 Trường.

=====

III. VIỆC THÀNH LẬP CÁC TRƯỜNG TIỂU HỌC QUÂN ĐỘI

Qua tài liệu được đề cập về 22 Trường Trung Học VHQĐ, riêng bậc Tiểu Học được các đơn vị thành lập như sau: Trước 1975 QLVNCH có hàng triệu quân. Ngoài những đơn vị hoạt động nơi tiền tuyến, các đơn vị cấp Trung Đoàn, Tiểu Khu, Quân Trường, TTHL và các đơn vị cấp tương đương hoặc lớn hơn đồn trú nơi hậu phương. Những quân nhân có gia đình tùy theo cấp bậc được đơn vị cấp cho cư xá Sĩ Quan, Hạ Sĩ Quan hoặc Trại Gia Binh. Có gia đình là có con em.

Để giải quyết việc học hành được thuận tiện cho con em, các đơn vị đều thành lập một Trường Tiểu Học VHQĐ. Từ phòng ốc, phương tiện giáo huấn, giáo viên phụ trách... đều do đơn vị tự đảm trách (Phòng Xã Hội, thuộc Khối Chiến Tranh Chính Trị). Về chương trình học được áp dụng theo chương trình bậc Tiểu Học Công Lập của Bộ Giáo Dục quy định. Tùy theo nhu cầu học sinh nhiều, ít để tổ chức các lớp học từ 1 đến lớp 5. Việc giáo dục văn hóa con em bậc Tiểu Học rất thuận lợi và đem lại hiệu quả tốt đẹp. Do đó các Trường Tiểu Học Quân Đội được thành lập rất nhiều.

=====

PHẦN KẾT

Qua nhiều thập niên gần đây, ở hải ngoại có nhiều hội ái hữu, thân hữu Trung Học như: Trung Vương, Gia Long, Chu Văn An, Petrus Ký (Thủ Đô Sài Gòn), Nguyễn Hoàng (Quảng Trị), Đồng Khánh, Quốc Học (Huế), Phan Chu Trinh (Đà Nẵng), Võ Tánh, Nữ Trung Học (Nha Trang), Duy Tân (Phan Rang), Châu Văn Tiếp (Phước Tuy), Phan Thanh Giản (Cần Thơ)... hàng năm đều có những ngày họp mặt. Đến nay có thêm học sinh Trung Học VHQĐ tuy ra đời sau song đã góp lên tiếng nói về sự có mặt của hàng chục ngàn cựu học sinh nguyên là con em các chiến sĩ QLVNCH.

Từ đây sinh hoạt liên trường Hải Ngoại của các Trung Học Miền Nam trước 1975 sẽ càng thêm phong phú hơn.

Ngày Chủ Nhật 24/4/2016 tới đây, các bạn cựu học sinh Trung Học VHQĐ sẽ hội ngộ. Đa số thành phần tham dự là cựu học sinh Trung Học VHQĐ (ngày) tại 17 Thống Nhất, Sài Gòn. Trước 1975, QLVNCH đã thành lập được 22 Trường Trung Học VHQĐ. Bài viết này được phổ biến trước ngày Hội Ngộ 2 tuần. Hy vọng các bạn đồng môn VHQĐ các trường khác biết tin và liên lạc với Ban Tổ Chức về tham dự. Khi nghe giới thiệu thành phần tham dự có một đồng môn VHQĐ đại diện cho Trường mình học thì chắc chắn những tràng pháo tay sẽ nổ vang dài.

Nhân đây xin cảm ơn hai cô, chú trong Ban Tổ Chức ngày họp mặt là cô Diệp Trần (714) 837-9547 và chú Nguyễn Hải Sơn (408) 518-2184 đã giúp cung cấp một số dữ kiện về Trường cũ, ngày họp mặt sắp tới cùng vài hình ảnh để minh họa cho bài viết.

Thân mến chúc các thành viên về tham dự gặp lại nhiều bạn hữu trong niềm vui tươi, hạnh phúc. Chúc Ban Tổ Chức ngày hội ngộ được thành công mỹ mãn./.

Westminster, 30/3/2016

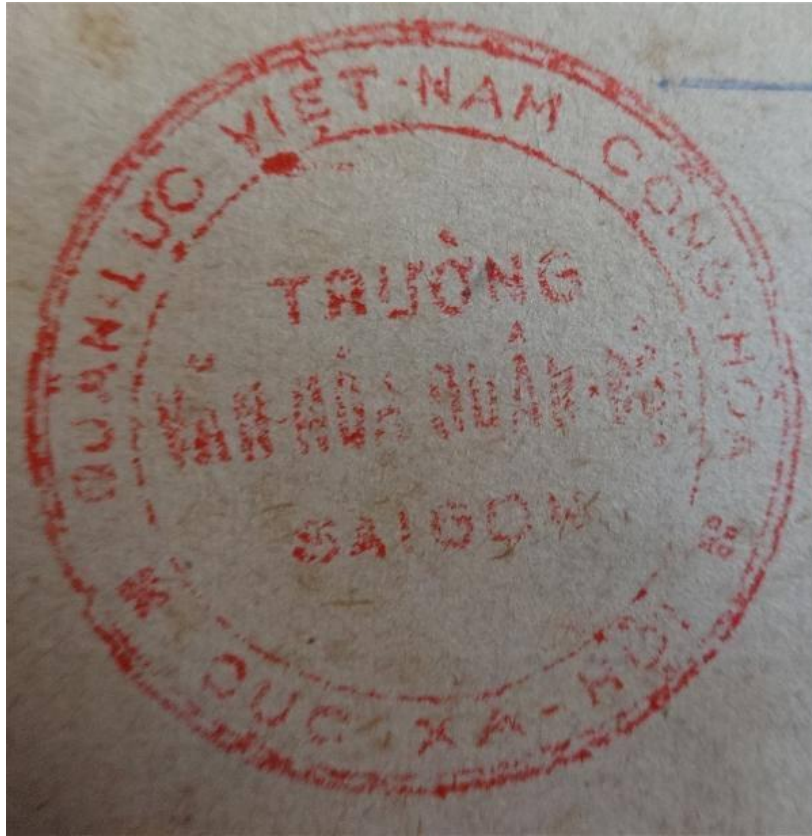
Hồ Đắc Huân.

<https://vietbao.com/.../chao-mung-hoi-ngo-cuu-hoc-sinh-trung-...>

Một vài Hình Ảnh của Trường Trung Học VHQĐ ngày xưa.

Saigon 1970. Photo by Artzkat. Đại lộ Thống Nhất. Bên phải hình là cổng trường Văn Hóa Quân Đội, nơi ngày nay là Khách sạn Sofitel Plaza và tòa nhà của Trung Tâm Lưu Trữ Quốc Gia.

Con dấu của Trường.

Trường Trung học Thống Nhất của Bộ VHGD và TN (Có lẽ là vào năm 1970-75)

Nguyễn Sơn (trái) và Trần Quốc Dũng khi cả hai cùng học lớp 6 niên khóa 1968-1969, Trường Trung Học VHQĐ, 17 Thống Nhất, Sài Gòn.

Cổng Trường Trung Học VHQĐ, 17 Thống Nhất, Sài Gòn ngày bầu cử.

*Diễn binh QK 1/11/1967. Trên Đại lộ Thống Nhất trước công ty xăng SHELL.
Vietnam Nov 67 Parade.*

Saigon 1968. Demonstrators Protesting Johnson's Decision. Biểu tình phản đối quyết định đơn phương ngừng ném bom Bắc VN của TT Johnson

05 Nov 1968, Saigon, South Vietnam

Vietnamese demonstrators, protesting the halt in the U.S. bombing of North Vietnam, parade with a sign during a demonstration near the American embassy.

The sign translates, "We protest the unilateral decision made by President Johnson."

An estimated 2,000 persons joined the bombing halt protest. --- Image by Bettmann / CORBIS.

SAIGON (05-11-1968) - Những người Việt biểu tình, phản đối việc ngừng ném bom Bắc VN, đang tuần hành trên Đại Lộ Thống Nhất gần tòa Đại sứ Mỹ với một biểu ngữ viết: "Chúng tôi phản đối quyết định đơn phương của TT Johnson." Khoảng 2.000 người đã tham gia cuộc tuần hành phản đối việc ngừng ném bom này.